

Naziv kolegija	BIOETIKA						
Kratica	MT05/8	ISVU šifra	95522				
Vrsta	Predavanja (3 sata tjedno)						
Razina	Srednja						
Godina	IV.	Semestar	ljetni (VIII.)				
ECTS	3 ECTS boda						
Nastavnik	Prof. dr. sc. Suzana Vuletić						
Cilj ili svrha kolegija	Stjecanje osnovnih znanja o bioetičkim pitanjima; njihovo sagledavanje u svjetlu kršćanske vjere te osposobljavanje za kritičko prosuđivanje modernih bioetičkih stavova.						
Preduvjeti za upis	Osnovno poznavanje: filozofije, etike, teološke antropologije, moralne teologije						
Ishodi učenja	Nakon uspješno završenog kolegija student će moći: 1. Utjecati na kritičko prosuđivanje biomedicinskih dilema koje graniče s moralno-bioetičkom dozvoljenošću, te time zahtijevaju doprinos i poticaj za odgovornošću. 2. Procijeniti i integrirati različite pluralističke etičke postavke kako bi bili osposobljeni valorizacijski argumentirati različita ideološka stremljenja na bioetičkom području. 3. Pozitivno vrjednovati plemenite tendencije suvremenih biomedicinskih ostvarenja koje se razvijaju u skladu s ispravnim bioetičkim postavkama. 4. Religiozno-bioetičkim osvrtom na postignuća suvremene biomedicine, raspoznati istinu o vrijednosti, dostojanstvu i svetosti ljudskog života.						
Povezanost ishoda učenja, nastavnih metoda i ocjenjivanja	Nastavna aktivnost	ECTS	Ishod učenja	Aktivnost studenata	Metode procjenjivanja	Bodovi	
						min	max
	Pohađanje predavanja i aktivna uključenost	0,5	1-4	Prisutnost na nastavi uz aktivno sudjelovanje	Evidencija	10	20
	Stjecanje stavova i uvjerenja			Razvijanje sposobnosti za rješavanje problema i donošenje odluka	Vrjednovanje, Argumentiranje		
	Usvajanje nastavnih smjernica			Preuzimanje etičke i društvene odgovornosti	Preispitivanje usvojenih stavova		
	Kontinuirana provjera znanja (pismeni kolokvij)	0,5	1-4	Priprema za pismeni ispit (pamćenje, razumijevanje, primjenjivanje)	Evaluacija Procjenjivanje	10	20
	Kontinuirana provjera znanja (usmeni kolokvij)	1	1-4	Priprema za usmeni ispit Stjecanje socijalnih i moralnih usmjerenja	Pismeni ispit Ocjenjivanje	20	30
Završni ispit	1	1-4	Ponavljanje usvojenog gradiva Analiziranje i sintetiziranje činjenica kojima se stvara svijest o poznatim granicama područja učenja, te njihovo vrjednovanje	Usmeni ispit Vrjednovanje	20	30	
Ukupno:	3					60	100

Konzultacije	Vrijeme konzultacija predviđeno je: <i>ponedjeljkom od 13-14 h. Kabinet br.1.</i> Molim prethodno najaviti konzultacije mailom: <i>suzanavuletic007@gmail.com.</i>
Kompetencije koje se stječu	Sustavno uvođenje u bioetičku disciplinu s posebnim teološko-moralnim osvrtom na glavne bioetičke dileme povezane s moralnim/antropološkim/biološkim/pravnim statusom vrijednosti ljudskog života od začeca do smrti na osnovama interdisciplinarnog pristupa.
Sadržaj	Velika prirodnoznanstvena otkrića, posebno na polju biotehnologije i medicine, znatno utječu na poboljšanje kvalitete življenja, zadovoljstva i zdravlja ljudi. Iako tradicionalno usmjerena da potpomaže ljudski život u trenucima njegove patnje i boli, suvremena biomedicina nastoji potpuno biotehnološki zagospodariti, isprogramirati i kontrolirati ljudski život. Tim dosezima i mogućnostima intervencija nad ljudskim bićem i njegovom okolinom, pobuđene su mnoge nade, ostvarene zapanjujuće učinkovitosti, ali i potaknuti brojni strahovi zasad nesagledivih posljedica, nuspojava i rizika, koji su ukazali na potrebu za moralno-bio-etičkom orijentacijom i preuzimanjem moralne odgovornosti. <i>Bioetika</i> kao nova znanstvena disciplina sa svojim interdisciplinarnim pristupom želi dati odgovor na prijetnju od mogućeg samouništenja ili srozavanja čovjeka na predmet eksperimentiranja i manipuliranja. Stoga predavanja polaze od općih značajki, utemeljenosti i posebnosti bioetike kao znanosti, njezinog razvoja, pluralističkih modela, metoda, načela i principa. Potom se prelazi na sustavnu obradu temeljnih bioetičkih dilema koje susrećemo u biomedicinskoj kontroli ljudskog života: od prenatalnog stadija, preko svih razvojnih etapa ljudskog bića do terminalne faze života. Sva ova nabrojena dostignuća zahtijevaju moralno-bio/etička ograničenja, ukoliko nadilaze temeljne vrijednosti koje se moraju poštovati u promicanju i obrani svakog ljudskog života. Iz tih je razloga potrebno isticati naglaske personalističke bioetike u svjetlu katoličke antropologije koja bi iznalazila nove putove «bioetičke medijacije» između vjere, znanosti i humanističke kulture. I. OPĆA BIOETIKA 1.1. Bioetika kao znanstvena disciplina 1.2. Integrativnost, multidisciplinarnost i pluriperspektivizam bioetike 1.3. Povijesni razvoj bioetike 1.3.1. Napredak biomedicinskih znanosti 1.3.2. Osnivanje bioetičkih centara i institucija 1.4. Razvoj bioprava i temeljni bioetički dokumenti 1.4.1. Kodifikacija temeljnih ljudskih prava 1.4.2. Biopravna standardizacija bioetike 1.5. Bioetička povjerenstva 1.5.1. Povijesni uzroci nastanka bioetičkih povjerenstava 1.5.2. Istraživačka i Institucionalna etička povjerenstva 1.5.3. Zahtjevna uloga i nadležnost bioetičkih povjerenstava 1.6. Etike u bioetici 1.6.1. Sekularna/Laička bioetika 1.6.1.1. <i>Pluralističke paradigme</i> 1.6.1.2. <i>Subjektivistički individualizam</i> 1.6.1.3. <i>Permisivni relativizam</i> 1.6.1.4. <i>Radikalni liberalizam</i> 1.6.1.5. <i>Tehnicistička etika</i> 1.6.1.6. <i>Pragmatično-utilitaristički-hedonizam</i> 1.6.1.7. <i>Neokontraktualističko-minimalistička etika</i> 1.6.2. Bioetika načela ili Principalizam 1.6.2.1. <i>Princip poštivanja autonomije</i> 1.6.2.2. <i>Princip dobročinstva</i> 1.6.2.3. <i>Princip neškodljivosti</i> 1.6.2.4. <i>Princip pravednosti</i> 1.6.2.5. <i>Kritika principalizma</i> 1.6.2.6. <i>Kazuistiku kao alternativna paradigma načela</i> 1.6.3. Etika vrlina <i>Dobrog Samaritanca</i> 1.6.4. Sakralna/Katolička bioetika 1.6.4.1. <i>Teološka antropologija</i> 1.6.4.2. <i>Bioetički personalizam</i> 1.7. Dostojanstvo ljudske osobe 1.7.1. Tradicionalni pogled na dostojanstvo ljudske osobe 1.7.2. Bio-pravna zaštićenost dostojanstva ljudskog bića 1.7.3. Teološki pristup poimanja dostojanstva ljudske osobe 1.8. Klinička kvaliteta života 1.9. Transcendentalna svetost ljudskog života 1.10. „Hereze i šizme“ bioetičkih izazova medicinske „soteriologije“ 1.10.1. Postmoderna ideologija medikamentalizacije života 1.10.2. Utopija ograničenja medicinske soteriologije kulta tjelesne idolatrije Zaključni dio općeg dijela bioetike: Uzajamno obogaćenje bioetike, moralne teologije i biomedicine u konceptu „moralne bioteologije“ II. KLINIČKE DILEME MEDICINSKE BIOETIKE

2.1. Ljudska spolnost
2.1.1. Kvalifikacija spolnosti i predbračnih odnosa u permisivnom ozračju suvremene kulture
2.1.2. Vrijednosno usmjerenje spolnog odgoja
2.1.3. Fiziologija spolnosti
2.2. Prirodne metode planiranja obitelji i odgovorno roditeljstvo
2.2.1. Prirodne metode regulacije prokreacije
2.2.1.1. <i>Ritam metode</i>
2.2.1.2. <i>Simpto-termalne metode</i>
2.2.1.3. <i>Billingsova metoda</i>
2.2.1.4. <i>Sustav skrbi o plodnosti FertilityCare i NaPro tehnologija</i>
2.2.2. Moralno-bio-etička prosudba prirodnih metoda plodnosti
2.2.3. Odgovorno roditeljstvo
2.3. Kontracepcija, intercepcija, kontragestacija, sterilizacija
2.3.1. Kontraceptivna sredstva za regulaciju bračne plodnosti
2.3.1.1. <i>Kontraceptivi</i>
2.3.1.2. <i>Interceptivi</i>
2.3.1.3. <i>Kontragestativi</i>
2.3.2. Sterilizacija
2.3.3. Posljedice, nuspojave i rizici upotreba kontracepcije
2.3.3.1. <i>Fizičke, psihičke i socijalno-društvene posljedice</i>
2.3.3.4. <i>Moralne posljedice</i>
2.3.4. Bioetička procjena primjene kontraceptiva, interceptiva i kontragestativa
2.4. Pobačaj kao medicinski, psihološki, bračni, bioetički i moralni problem
2.4.1. Klasifikacija, tehnike i medicinski aspekti pobačaja
2.4.2. Rizici i komplikacije pobačaja
2.4.3. Zakonske odredbe i indikacije za prekid trudnoće
2.4.4. Antropološko-bioetički i teološki vidovi ljudskog života i rađanja
2.4.5. Pro Life Centri
2.5. Pred misterijem nastanka života
2.5.1. Prokreacija i embriološki razvoj
2.5.2. Status osobnosti embrija i teorije progresivne humanizacije
2.5.2.1. <i>Teorija prema kojoj oplodnjom nastaje ljudska osoba</i>
2.5.2.2. <i>Teze progresivne humanizacije</i>
2.5.3. Dilema embrionalne animacije
2.5.4. Pravno-bioetičko-teološka nužnost poštivanja ljudskog bića od začeca u embrionalnim istraživanjima
2.6. Kliničko i farmakološko istraživanje nad ljudima
2.6.1. Elementarni pojmovi istraživanja
2.6.2. Povijesni tijek istraživanja
2.6.3. Bioetička i biopravna prosudba istraživanja
2.7. Molekularna genetika i Genetički inženjering
2.7.1. Molekularna genetika
2.7.2. Genetički inženjering
2.7.2.1. <i>Bijeli genetički inženjering</i>
2.7.2.2. <i>Zeleni genetički inženjering</i>
2.7.2.3. <i>Crveni genetički inženjering</i>
2.7.3. Bioetička prosudba i biopravna regulacija genetičkog inženjeringa
2.8. Eugenika i alteracijski inženjering
2.8.1. Stara eugenika
2.8.2. Suvremeni oblici eugeničke alteracije
2.8.2.1. <i>Eugenička genotipska selekcija</i>
2.8.2.2. <i>Eugenička germinalna selekcija</i>
2.8.2.3. <i>Eugenička modifikacija genetičke informacije</i>
2.8.3. Moralno-bioetička prosudba tehnika suvremene eugenike
2.9. Kloniranje
2.9.1. Biomedicinske datosti kloniranja
2.9.2. Povijesni napredak kloniranja
2.9.3. Tehnike kloniranja
2.9.4. Bio-pravna standardizacija bioetičke prosudbe kloniranja
2.9.5. Moralno-bioetičke kontroverze kloniranja
2.9.5.1. <i>Terapijsko kloniranje</i>
2.9.5.2. <i>Reprodukcijsko kloniranje</i>
2.10. Istraživanja nad matičnim stanicama
2.10.1. Biomedicinsko predstavljanje matičnih stanica
2.10.2. Izvori matičnih stanica

- 2.10.2.1. *Matične stanice odraslog organizma*
- 2.10.2.2. *Embrionalne matične stanice*
- 2.10.3. Zakonodavstveni okviri uporabe matičnih stanica
- 2.10.4. Biobanke i čuvanje matičnih stanica
- 2.10.5. Bioetička prosudba dobivanja i uporabe matičnih stanica

- 2.11. Medicinski (pot)pomognuta oplodnja
 - 2.11.1. Uzroci i dijagnoza neplodnosti
 - 2.11.2. Tehnike medicinski potpomognute/umjetne oplodnje
 - 2.11.3. Rizici-propusti-manipulacije reproduktivnih tehnika
 - 2.11.4. Stav zakonodavstva o medicinski asistiranom oplodnjama
 - 2.11.5. Bioetički problem vezani uz umjetnu oplodnju
- 2.12. Prenatalna i predimplantacijska dijagnostika
 - 2.12.1. Genetski *screening* i genetsko savjetovanje
 - 2.12.2. Neinvazivne tehnike prenatalne dijagnostike
 - 2.12.3. Invazivne tehnike prenatalne dijagnostike
 - 2.12.4. Predimplantacijska dijagnostika
 - 2.12.5. Terapeutska narav prenatalne dijagnostike
 - 2.12.6. Ne/prihvatljiva rješenja utvrđenih genskih anomalija i malformacija fetusa
 - 2.12.7. Stav Crkvenog učiteljstva o prenatalnoj dijagnozi
- 2.13. Cyborg medicina i transhumanističke tendencije alteracije urođene naravi
 - 2.13.1. Znanstveno-konvergentne tehnike i rekonstruktivni zahvati bio-tehnološke medicine
 - 2.13.2. Cyborg medicina
 - 2.13.3. Transhumanistička antropologija i posthumani identitet alteriranog techno s@piensa
 - 2.13.4. Moralno-bio-etičke implikacije redizajniranja posthumane vrste
- 2.14. Terminalna faza ljudskog života
 - 2.14.1. Suvremeni pogled na umiranje iz medicinsko-tehnološke perspektive
 - 2.14.2. Biomedicinske indikacije osoba u terminalnom stadiju
 - 2.14.3. Utvrđivanje trenutka smrti i procesa umiranja
- 2.15. Biološke oporuke
 - 2.15.1. Pravo na samoodređenje *skrbi na kraju života*
 - 2.15.2. Anticipirane odredbe bioloških oporuka
 - 2.15.3. Surogatni odlučitelji
- 2.16. Transplantacija organa
 - 2.16.1. Povijesni tijek transplantacije
 - 2.16.2. Klasificiranje presađivanja organa
 - 2.16.3. Manipulacije i trgovina ljudskim organima
 - 2.16.4. Biopravno reguliranje presađivanja
 - 2.16.5. Teološke konotacije transplantacije
- 2.17. Eutanazija
 - 2.17.1. Etimološko određenje eutanazije
 - 2.17.2. Pro eutanazijski pokreti
 - 2.17.3. Kontra eutanazijski pokreti
 - 2.17.4. Zakonske regulative eutanazije
 - 2.17.5. Stav Crkve prema eutanaziji
- 2.18. Distanazija
 - 2.18.1. Evolucijski prikaz distanazijskog principa „medicinske beskorisnosti“
 - 2.18.2. Tipologija „medicinske beskorisnosti“
 - 2.18.3. Moralno-bioetičke konotacije distanazije
 - 2.18.3.1. *Sukob procjene „kliničke kvalitete“ i „svetosti života“*
 - 2.18.3.2. *Pitanje izvan/redovnih medicinskih sredstava održavanja na životu*
 - 2.18.3.3. *Utilitarističke jednadžbe zdravstvenog menadžmenta*
 - 2.18.3.4. *Bioetički aspekti sudjelovanja terminalnih bolesnika u istraživanjima*
 - 2.18.4. Definiranje smjernica za odlučivanje o beskorisnom tretmanu
 - 2.18.4.1. *Kriteriji za primjenu „beskorisnosti tretmana“ iz medicinskog kuta*
 - 2.18.4.2. *Kriteriji za primjenu „beskorisnosti tretmana“ sa stajališta Crkve*
- 2.19. Implementacija palijativne skrbi i hospicija u sustav zdravstvene zaštite
 - 2.19.1. Palijativna skrb
 - 2.19.2. Uloga interdisciplinarnog tima u palijativnoj skrbi
 - 2.19.2. Implementacija zakona
 - 2.19.4. Bioetička načela u palijativnoj skrbi
- 2.20. Priziv savjesti u oblasti kliničkih medicinskih dilema
 - 2.20.1. Etimološko određenje savjesti
 - 2.20.2. Biblijsko teološki nauk o moralnoj savjesti

	2.20.3. Objekcija savjesti u kliničkoj oblasti biomedicinskih dilema 2.20.4. Priziv savjesti u kodeksima medicinske deontologije ZAKLJUČAK Bibliografija
Obvezna literatura	➤ VULETIĆ, Suzana, <i>Dileme kliničke bioetike. U perspektivi medicinskog personalizma i kršćanske deontologije</i>, Glas Koncila, Zagreb, 2023. ➤ ŽIVKOVIĆ, I., VULETIĆ, S., <i>Posljednji trenutci prije vječnosti. Teološko-bioetički naglasci shvaćanja smrti i psihološko-duhovne intervencije namijenjene umirućima i ožalošćenima</i>, HANZA media, Printera d.o.o., Sveta Nedjelja, 2016.
Preporučena literatura	➤ ARAMINI, M., <i>Uvod u Bioetiku</i>, KS, Zagreb, 2009.; ➤ CAHILL, L. S., <i>Theological Bioethics</i>, Georgetown University Press, Washington, 2005.; ➤ CHIODI, M., REICHLIN, M., <i>Morale della vita. Bioetica in prospettiva filosofica e teologica</i>, Queriniana, Brescia, 2017.; ➤ MATULIĆ, T., <i>Bioetika</i>, GK, Zagreb, 2001.; ➤ POST, S. G. (ur.), <i>Encyclopedia of Bioethics</i>, New York, 2004³. ➤ RUSSO, G., <i>Bioetica. Manuale per i teologi</i>, Las, Roma, 2005.; ➤ SGRECCIA, E., <i>Manuale di Bioetica</i>, (vol. I i II), Vita e Pensiero, Milano, ³2003.; ➤ TETTAMANZI, D., <i>Nuova Bioetica Cristiana</i>, Piemme, Casale Monferrato, 2000.; ➤ UNESCO, <i>Bioethics. Core Curriculum</i>, Paris, 2008.
Oblici provođenja nastave	Predavanja, prikazivanje prikladnih multi medijskih materijala, parlaonične diskusije različitih ideoloških sučeljavanja; primjena različitih metodičkih pristupa poučavanja prema uzoru na: MACER, D. R. J. (ur.), <i>Moral Games for Teaching Bioethics</i>, UNESCO Chair in Bioethics, Haifa, 2008.
Načini provjere znanja i polaganja ispita	Pismeni kolokvij općeg dijela bioetika - esej (zadnji tjedan u ožujku) Pismeni kolokvij kliničke bioetike – prenatalni razvoj (zadnji tjedan u travnju) Završni usmeni ispit preostalog dijela nastavne materije
Jezik poduke i mogućnosti	Hrvatski, talijanski, njemački, engleski.
Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe svakog kolegija i/ili modula	Anonimna anketa i analiza ispitnih rezultata.